

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринна 4, 10, П. пош.
Конто пошт. шльа 143.322
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів —
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячної в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750 зл.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей,
Болгарії 750 зл., Австрії
750 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГолошення
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Кінець царату.

(В десятиліття початку російської революції.)

Львів, 16. березня 1927.

Вчора минуло десять літ від хвилини, коли останній самодержець все-російський Микола II. перед делегатами Думи, Гучковим і Шульгіном, зрікся престолу, започатковуючи кінець династії Романових. В усіх річці початок кінця царату приготували реакційні російські сфери цими десятиліттями, однак треба було такого глибокого потрясіння, як світова війна і російські невдачі на фронті з одного боку та поглиблення реакційного режиму під покривом воєнщини з другого, щоб захиталася в основах і розвалилася в руїнах бастилія царату, тюрма народів.

В російських верхах боролися дві концепції: дотримання союзу із західними парламентарними державами і сепаратний мир з Німеччиною. Перший погляд заступали ліберально-демократичні кола, сподіючись при допомозі Англії і Франції привести Росію до справжнього конституційного ладу. — Другий наводив своїх виразників й оборонців в крайню реакційних колах і у двірській камарилі. Боротьба між цими двома напрямками тягнулася довший час. З початком березня положення загострилося. Мін. внутр. справ Протопопов, довіренник реакції і двірської камарилі, по несправдженні досі вісткам, викликав заворушення в Петрограді, щоб тим чином виказати союзникам погребу сепаратного миру Росії з Німеччиною — з огляду на революційний пдйом у столиці. В дні 11. березня заворушення прибрали ширші розміри. До боротьби з народом виступила поліція і жандармерія зі скорострілами. Між стаціонарним у столиці військом велася революційна пропаганда. Підступ Протопопова пхнув Петроград у пропасть анархії. Серед сутичок виступив до бою петроградський гарнізон, а на його чолі зложений з українців волинський полк, який приєднався до народу, розвиваючи прапор із написом: „Хай живе Федеративна республіка й автономія України!“

Ще під час боїв у столиці голова Думи Родзянко вислав 12. березня 1917 депешу до царя в Могилів (до головної квартири): „Положення погіршується. Треба ділати негайно, бо завтра може бути запізано. Вибила остання година, коли рішасться доля батьківщини і династії.“

І справді завтра вже було запізано. Народ, підтриманий революційно настроєним військом, бажаючи найти керманіча ситуації, інстинктивно звернув свої очі на Державну Думу. Полки петроградського гарнізону віддалися до диспозиції Думи. Стара влада розвалилася, як струпишле порохно, на думський Комітет звалилося вельми відповідальне завдання організувати нову владу. Родзянко, що хотів рятувати династію, розвитком подій був примушений в імені Думи формально завдати їй рішаючий удар.

Фаталістично настроєний цар, отримавши депешу Родзянка, постановив виїхати в Петроград і на місці прийти до якогось рішення. Та на залізничних владах нахотилася

вже в руках робітників, які постановили не допустити царського поїзду до столиці. Два дні тинявся цар по залізничних лініях, аж вкінці добився до Пскова, де находився штаб ген. Рузького. Вночі 15. березня цар вручив ген. Рузькому зміст депеші, як відповідь на телеграму Родзянка. Цар установляв відповідальний перед Думою уряд а тимчасом в столиці творився вже самочинно, з рамени самої Думи тимчасовий уряд без царської апробати. Ген. Рузький, поінформований про події в столиці, розумів усю трагікомедію царської постанови. Однак получився каблем з Родзянком, передаючи йому царську депешу. На те одержав відповідь, що в створеній ситуації єдиною постановою царя може бути його рішення щодо абдикації. Такої самої думки був шеф штабу ген. Алексеев і команданти поодиноких фронтів.

Рано 15. березня ген. Рузький зreferував цареві ситуацію. Микола II. „надумувався“ до полудня, а в 3-тій годині заявив готовість уступити в користь сина і в тім напрямі вручив відповідну депешу генералові. Та заки вислано цю телеграму, прийшла вістка, що до Пскова їдуть відпоручники Думи: Гучков і Шульгін. Цар знову почав „надумуватися“. Скоро тільки делегати Думи найшлися в Пскові, цар змінив перед ними своє рішення, заявляючи, що не в силі розлучитися з сином Олексієм і тому абдикує в користь брата Михайла. Делегати прийняли цю заяву до відома і заапробували текст маніфесту, в якому цар, зрікаючись престолу в користь брата, Михайла Олександровича, наказував йому „панувати і кермувати державними справами в якнайтіснішій згоді з представниками народу в законодавчих установах“.

Думські делегати виїхали з царським маніфестом до Петрограду, а цар вернув у Могилів до головної квартири. І тут, „надумавшись“,

перемінв своє попереднє рішення, знову переносаючи абдикацію на користь сина. Та ген. Алексеев, не хочучи викликати нового замішання, сховав нову царську депешу до кишені. Тимчасом проголошено царський маніфест (абдикаційний), як і маніфест Михайла Олександровича, в якому цей останній заявляв, що обійме престол, „коли це буде згідне з волею народу, який шляхом загального голосування через своїх представників в Конституанті повинен установити форму правління і основні права російської держави“.

Але дальший розвиток подій відбувався по іншій напрямній. Наслідки обох маніфестів були зовсім інші, як сподівались їх автори. Ліберальна буржуазія за всяку ціну бажала втримати конституційну монархію. Лідер кадетів П. Мілюков кидав пізніше важкі докори й обвинувачення на адресу Миколи II. і Михайла Олександровича, що вони в переломовому моменті так легкодушно обійшлися з проблемою монархії. Мілюков змагав до того, щоб абдикація наступила в користь царевича Олексія, а вел. кн. Михайло став регентом на час малолітності царя. Цю добу царської малолітності хотіла ліберальна буржуазія використати для поглиблення і закріплення конституційного ладу.

Та непослідовність, хиткість, фаталістичні настрої і родинні сентименти Миколи II. з одного боку, а фатаморганна революція з другого змели з лиця землі самодержавний царат. День 15. березня приніс абдикацію царя Миколи II., а 16. липня 1918 з наказу Ради Нар. Комісарів скатеринбурська чека розстріляла останнього царя і його сімю.

Так закінчила своє історичне „призначення“ династія Романових, так упав царат, так розвалилася тюрма народів, а зпід її руїн виїшли на широкий, тернистий і кривавий шлях і пригнічені і заковані царатом народи.

„Східне Льокарно“.

(Від власного кореспондента.)

Париж, 7. III. 1927.

I.

„Східне Льокарно“, — „Поширення льокарських угод на Схід“, — „Шлях з Берліна до Парижа веде через Варшаву“ — такими й їм подібними формулами супроводжає теперішні женевські сходини майже ціла французька преса. Не тільки французька; трохи чи не ще гарячіше пропагує формулу цю преса Великої Британії, особливо консервативна. Формулу цю очевидно розумієте: це зусилля, аби втягнути й Німеччину в круг тих держав, яким велика Польща потрібна, чи то пак — видається потрібною й корисною.

„Видається“ — кажемо, бо в огнєвій пробі, єдиний справдішній пробі, з надії і рахунків на всемогутність польської державної й військової потуги, може вийти необережним і амістифікованим урядом — велике й діймаюче розчарування. Покищо однак урядові кола Франції й Англії все ще вірять у Польщу, в її суцільність, внутрішню силу й ударну здатність...

За згоду на „Східне Льокарно“ обіцяють німцям усякі уступки. Можливо навіть, що звязують з нею справу евакуації Надренщини — можливо, хоча й сумнівно, бо коли організація оборони Франції не буде бодай в головному переведена, Франція ледви чи зможе видати з рук такого кріпкий атут, яким є окупація Надренщини. Але є можливі інші уступки — в торговельнім договорі, в залишенні переслідування польських імшів, може й в кольтонях.

Уже в самому виставленні тієї формули великими західними державами польський уряд мусить бачити важний успіх Польщі. А що й сказати — якби формула ця була Німеччиною принята!

II.

Що виставляє сьогодні формулу цю Англія ще гарячіше Франції, за це Польща може подякувати більшовикам, їх дипломатії й політиці, з особна ж п. Чічерінові. Славили Чічеріна ще недавно геніальним дипломатом, істинним Талераном більшовицької масти. Найголосніше

величали його 1925 року, коли він поїхав до Варшави і там, мовляв, зашахував Англію. Нічого сказати — гарно собі „зашахував!“ То мав бути „шедевр“ більшовицької дипломатії! Подумайте собі: навіть таку Польщу Чічерін відорвав від західних держав! Який геній! Який удачник! Більшовицькі агітатори в той блаженний час махнули рукою на східну орієнтацію! Наче викопав з чистого духа Дмовського: годити Варшаву з Москвою понад головами українців, особливо західних. Можливо арештоно, що більшовицькі „хитреці“ думали, що згодом викликають і Польщу. Показалося одначе, і то швидко, що викликані були — але не Поляки, а більшовики зі своїми Талеранами: Чічерінами.

Поляки покористувалися приїздом Чічеріна у Варшаву і голосно розтрубленими переговорами з цим більшовицьким Метерніхом на те, щоби шантажувати Велику Британію. До того часу Вел. Британія була радше холодна супроти Польщі, холодна й позбавлена віри. Тоді полячки вимагали перед консервативним урядом його Бритійської Величності страхак польсько-більшовицького союз. Це помогло. В Англії настав раптовий зворот у користь Польщі, який датується від славного приїзду Чічеріна у Варшаву і який на наших очах щораз краще розвивається. Більшовики ще раз прислужились Польщі, і то пре-гарно. Раз, коли розкладаючи російську й українську армію Тимчасового Уряду й Центральної Ради, працювали на користь великої Польщі і для її східних апетитів. Другий раз, коли довели до мира в Ризі, ганебного мира, і підписали його. А 1925 р. втретє — дозволяючи полякам пошити в дурні Чічеріна і шантажувати Англію.

Невдачний нарід, ті полячки! Якби вони були вдячні, то давно вже були би виявили свою вдячність добре заслуженим для Польщі і її величчя противникам. Роздали б були ордери „Polonia restituta“ чоловим представникам нашого т. зв. закордонного центру за те, що так успішно витратили 100 тисячну галицьку армію 1919 року і в найближчих роках потім вели заграничною і в краю просто ідеальну для поляків, виміряну для них „політику“. А тепер знов поставили би у Варшаві пам'ятник Чічерінові, от хочби в місці зруйнованого православного собору: бо Чічерін прихилив Польщі неоцінену їм британську протекцію... Але немає вдячності на цьому світі.

А що буде, коли — воно зрештою сьогодні ще дуже-дуже сумнівне! — німці згодяться доповнити західне Льокарно договором про „Льокарно Східне“?

В. Левицький.

Чому усунули Шумського?

Динісія Шумського на ті постанови Політбюро КК(б)У про народню освіту.

В попередніх числах „Діла“ інформували ми про правдиві причини далеких змін у харківському уряді. Тепер хочемо познайомити наших читачів з „постановою політичного бюро Центр. Комітету КК(б)У про стан народньої освіти на Україні“. Постанову цю — далі подіємо її в найхарактеристичніших виїмках — дає нам поряснення перш за все дирекції народнього

комісаря освіти Шумського, а крім того видає посередньо взагалі ярке світло на всі dokonani в уряді зміни.

Постанову прийняло політбюро дня 1-го березня, отже перед самою димісією Шумського.

В 4. точці тієї постанови читаємо: «Політбюро ЦК зазначає, що ідеологічне керівництво учбовою справою поставлено не гаразд. В школах такі дисципліни, як суспільнознавство, викладаються за недовільними розробленими програмами, до того ж бракує відповідних підручників. В цій царині політбюро ЦК вважає за доконче потрібне підсилити кадри викладачів суспільнознавства учителями-комуністами, як і спільно підкреслення нації — Ред.), і притягти їх до роботи з надання учбової літератури».

В точці 6. читаємо: «Роботі, як науково-дослідних кафедр так і Академії Наук ще не досить надало ідеологічного керівництва. Майже непочатим стоїть ще завдання — забезпечити науково-дослідну роботу і плагіати нові сили, з окрема — комуністичні, що цілком відповідали б науковим вимогам».

Точка 7. каже: «Політбюро ЦК, стверджуючи необхідність додержання принципу управління всією справою освіти за Наркомосом, разом з тим вважає обов'язком встановити міцний контакт між Наркомом, з одного боку, і професорськими товариствами та іншими громадськими організаціями, а також господарськими органами з другого боку. Діяльність Наркомосу та його місцевих органів саме бракувало цього необхідного зв'язку».

Політбюро зазначає також відсутність міцних зв'язків органів Наросвіти з місцевими партійними організаціями і вважає за обов'язок знову як успішного проведення роботи так і здійснення партійного керівництва, — всім їм підтримку органів освіти з боку партійних органів і виступлення на культурний фронт авторитетних у партії і в масах партійців. Не притягнено уваги широких організаційних робітничих та селянських мас до всієї роботи Наркомосу. Тому керівництво Наркомосу набуло апаратно-бюрократичного характеру».

В 8. точці стрічаємося з такими цікавими міркуваннями:

«В справі будівництва української культури Політбюро ЦК вважає сучасні дослідження за далеко недостатні і підкреслює, що Наркомос у своїй роботі не досить охопив процес зростання української культури, не пильно досить ініціативи з його керівництва: Наркомос не завжди вийшов повною мірою використувати всі можливості; брак пильності в цій роботі являв собою найхарактернішу рису в керівничій роботі Наркомосу в цій галузі; з одного боку Наркомос не зумів притягти до ак-

тивного співробітництва сил української радянської суспільності, а з другого боку не тільки не зміг, а навіть не усвідомив собі необхідності спиратися на широкі пролетарські маси та підпроступний актив, а це причиною було до того, що керівництво Наркомосу в справі будівництва української культури було недовільне, випадкове, нежиттєздатне і бюрократичне».

Не були досить забезпечені активність та ідеологічне керівництво ростом української культури в справі підсилення її соціалістичних елементів та боротьби з буржуазними впливами».

Та найбільше пророчеством є 10. точка постанови, яка в усіх своїх величчях і далекості звучить:

«Особливо яскраві помилки та ухили в керівництві Наркомосу що до мистецтва та літератури. Бракувало потрібної ініціативи, не було досить уваги до потреб літературних робітників та робітників мистецтва; не були належним способом використані заходи сприяння кадрам молоді. Не досить виявлялося піклування до виховання нових сил і мало було ідеологічного впливу на „аспиранти“, відсутність певної постановки питання за зміцнення соціалістичних елементів української культури та боротьбу з буржуазними впливами; брак керівничої лінії що до різних течій в літературі, мистецтві та їхніх утискувань. Ціла низка починів, як наприклад справа підтримки літературних організацій — обминула Наркомос, при чім увага і зацікавлення Наркомосу обмежувалася частково групами ідеологічно найменш сталими, що проте мали ідейну підтримку в керівництві Наркомосу».

Прочитавши останню точку негатива з діяльності Шумського, відразу стає перед нами справа Хвильового і його товаришів. Точини, неохайські і всіх інших літературно-мистецьких діячів, що боронять нічим необмежованої волі одинокі в літературній творчості, що відмежовують себе від московської культури та її шкідливих впливів, словом, що хочуть творити українську національну культуру, яка була б виразом української психі, а не карикатурою в комуністичному намісті та інших „цивільних“ оздобах інтернаціоналізму, Українська національна культура тільки тоді може внести цінності до великої скарбниці всесвітньої культури, коли вона буде собою коли в ній віділюються всі специфічні та виключні прикмети національної душі та життя, коли вона буде сутоукраїнською. Коли ж та культура буде тільки формально українською, а фактично будуть її насильно втовкмачувати в рамки штучно придуманих формул, пропускати крізь горнило згорі нахилування і до того дуже вузесеньких стінок до сліпучості розпаленого історичного матеріалізму чи

марксізму, то вона затратить всі признаки оригінальності, вона зманірується, зведеться нінащо та стратить всяку цінність, бо не зможе внести нічого нового і нічого цінного не тільки до всесвітньої культурної скарбниці, але не зможе заспокоїти самої нації. Культура не твориться на замовлення, не формується після шаблонів, але твориться сама природними шляхами і тільки тоді, коли її творці мають повну свободу творчої індивідуальної ініціативи, коли вільні в творчому процесі від усяких згорі нахилування тенденцій та догматичних обмежень».

Планетарні експериментатори і засліплені в партійній доктрині „будівничі нового життя“ з природними законами культурної еволюції рахуватися не хочуть і не думають. Вони намагаються звести все в рамки доктринеских формул і тим зликувати взагалі всяку оригінальну культурну творчість української нації».

Пророчистим доказом на те є між іншим остання точка цитованої постанови, в якій вони піддають всю культурну та освітню працю під „тверде партійне керівництво“ і не спиняються перед нічим, щоб „забезпечити зростання й зміцнення соціалістичних елементів в усіх культурній роботі країни“.

Шумський не оправдав їхніх надій у тому напрямі і тому опинився поза урядом. Чи Скрипник виявиться з того завдання чи зможе він знизувати природню еволюцію творчих зусиль української нації біля власної культури? Думаємо, що ні! Думаємо, що йому як українцеві не стане на це ні сил ні відваги. Воювати з законами природи, заломити стихії не впасться навіть більшовикам. Зрештою від Скрипника цього вимагати не зможуть, бо всі ці постанови були нічим іншим, а упередженням змін у харківському уряді, про які ми писали.

С. Н.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

Два знаменні німецькі голо- си про українську справу.

Україною знову зацікавився в останньому часі європейський політичний світ. Доказом того численні статті й замітки в різних чужинських органах преси — пера найвизначніших публіцистів. На дві такі статті двох різних німецьких пресових органів хочемо звернути увагу наших читачів.

„Grüne Briefe für Kapital und Wirtschaft“, орган політики й економіки, що виходить уже 10-ий рік під редакцією Йосифа Зонтага, приносить у ч. 58. з 10 ч. м. такі уваги свого редактора про вагу української справи для Німеччини:

„На сході дозріла проблема, якої ваги

не усвідомили ще собі мабуть японці в урядові круги ні широка громада в Німеччині. Це українська справа в якійся пресі загальній, а зокрема Англії, від якої часу дуже сильно цікавляться Україною — а великою журбою. Подивіться, як український навіз, не вважаючи на страшний гніт спершу царської Росії, а потім більшовицької з її терором, в останні роки скріпитися вугорі і стати шораз більшої самостійності. Найважливіше, щоб такий наші офіційні й неофіційні діячі чинили звернувши увагу на цю справу, нову силу над Дніпром“, як і в звичайні в Німеччині українськими питаннями без різниці їх партійної приналежності і внутрішньо-політичних розходжень. При кінці тих заміток позначається, що „Grüne Briefe“ звертаються до читачів, пильну увагу на значіння й розвиток української справи.

Друга стаття, що її хочемо обговорити, появилася в берлінському щоденнику „Der Tag“ (ч. 60. з 11. ч. м.) п. л. Хм відзначає Україну? її автор, як та й дано, знавєць Сходу, подає кілька думок про число населення і простір української національної території, а здалося б малою долю тої території під впливом ворожих займанщин. Схвально відзначає короткими словами положення кожної з тих займанщин зокрема і в черкунів, що на одинокій Радомській Україні українське почувається нічим ніяким і слобідно самим собою, добровільно поволі, але певно чимраз більше незалежності на всіх ділянках національного життя, — автор пише далі:

„Україна може стати для нас (розумію) дуже важким союзником. Певно всім краще нас одна точка — спільне протиставлення у відношенні до Польщі. Це розуміли добре англійці, прагнучи змислі протиставлення України до Росії. Не без причини ставлять англійці в якійсь в останньому часі згадки з собою зростаючими українськими кооперативами. Але саме тут прийшли ми до тої точки біля якої не можемо перейти межі, на яку мусимо поставити і свою спину. Німеччина — батьківщина кооперативу ші взаємини, також з українськими кооперативами, датуються не віднині. Ми винні їм, як і цілому економічному розвитку України, присвятити сповідати увагу. Бо, на скільки не мають всі ці ознаки, вже в недалекому часі майже з рядів тих молодих українців, що сидять в уряді Радянської України, також і то передовсім, з рядів тих прогнанні й Львова шукають теперішню у Празі й у нас, цілі фаланги політичних та економічних провідників, яких кожна метою буде національно-самостійності в господарській діяльності самостійності України. Ми, німці, можемо згадати з незалежності українців не тільки зрозуміти, але й ці згадки витати з політичного боку може бути для нас дуже корисно, якщо розумімо більшовицьку політику доведє до того, що українська справа в рамках Радянського Союзу виявиться права і якийсь вплив на більш ширшу змогу розвитку“.

Д-Р ЛУКА ЛУЦІВ.

6)

Л. Совінський і Т. Шевченко.

(Продовження.)

Правда, слова ці можуть виглядати надто лагідними в порівнянні з описаними сценами в самій поемі. Тому то д-р Шурат думає, що саме в часі викінчування „Гайдамаків“ підпав Шевченко під вплив революційних, демократичних організацій польських. Той сам дослідник думає, що Шевченко, попавши під той вплив, — писав не тільки по-нові слова в своїй „по мові передмові“, а то й може перероблював у деяких місцях „Гайдамаків“¹⁾. Та незалежно від наведеної думки для критика істнує тільки готовий, викінчений твір, яким автор пустив його в люди. А в „Гайдамаках“ могли польські критики читати, як в автора „болить серце, як згадає старих славян дити вилісь кровню“, котрі є „того-ж батька, такий діти, жити-б та братати!“

Зрештою — як могли польські критики так гостро осуджувати Тарасових „Гайдамаків“, коли в польській літературі до появи Шевченкової поеми появлялися не раз безвастергівні регабілітації гайдамаччини! Згадаймо тільки „Zamek Kaniowski“ С. Гошинського, того гай-

дамаки тілом і душею, першого демагога на польському Парнасі²⁾ — як аве його Ол. Брікнер³⁾ або твори Камінського (1820), Ст. Вітвіцького (1826), М. Сухоровського (1832), Семенського (1835) й Ал. Грози, де часто цілком іт вповні оправдується гайдамаччину. Герой у Семенського каже між іншим: „Ej Lachu, Lachu! Kapatę się we krwi, plekieś na węglach... Ale dojdą karby... odpłata krzywdę wymierzyl!“ А Ал. Гроза пів роком перед появою „Гайдамаків“ друкує уривок поеми, де оправдується Залізняка. Автор бажав у той спосіб досягнути помирнення обох народів.⁴⁾

Одиноким оправданням Совінського і його невідомого критика в „Bibliotec-i Warszawsk-ij“ було те, що подібні польські голоси про Шевченкових „Гайдамаків“ не перестали й пізніше. І так в 1898 р. видав знаний московський діяч М. І. Білоус ілюстровані „Гайдамаки“ (Коломыя, 16^а, ст. 140), щоби в той спосіб паралізувати поширюваний українцями культ Шевченка, бо, мовляв, Шевченко належить цілому „руському народові“ — а не лиш „українцям“. „Słowo Polskie“ (1893, № 286) писало з тієї нагоди, немов відписуючи з „Bibliotec-i Warszawsk-ij“ з 1862 року! — під заголовком „Apostolowie nienawisni“: „Poemat Szewczenki jest apoteozą naj-

¹⁾ Al. Brückner: „Dzieje lit. polskiej“, t. II, st. 78.

²⁾ В. Шурат: „Колішніа в польській літературі до 1841 року. Зап. Н. Т. III-а“, т. 97, ст. 80—104.

wstrętniejszych zbrodni, najohydniejszych mordów i rzezi przez rozbestwioną dziczą kozacką pod wodzą zwrotniatych zbrojów Gonty i Żeleznika, którzy w przedstawieniu Szewczenki wychodzą na bohaterów narodowych“⁴⁾.

Майже тими самими словами писала й „Gazeta Warszawska“ з нагоди 50-их роковин смерті Шевченка в 1911 році.⁵⁾

А проте ще в 1838 році писав рецензент повісті „Koliszczyzna i steru“ в краківському „Pamiętniku i Naukow-ym“ (ч. 8): „Єсть се гірка правда, але правда конечно потрібна; історія не знає галантоманії, спосібної найглубіші пороки прикрашувати кольоровими висловами; вона радше є ширим другом, який отверто і без обиняків виказує правду, хочби й терпку часом, не з наміром роздратовувати нас, але щоб нас поправити“. (Шурат: Основні Шевченкових зв'язків з поляками, ст. 320). Одначе правда, що історія рідко коли має понятливих учеників...

5. Переклади Совінського із Шевченка.

Совінський, як ми бачили, переклав із Шевченка:

1. „Гайдамаки“... як вище; ця сама поема вийшла і другим виданням: „Hajdamacy“, przekład Sowińskiego, poprzedzony studium o Szew-

⁴⁾ Голоси польської й української преси про це видання „Гайдамаків“ зібрані в книжечці: Тарасъ Григорієвичъ Шевченко. (Про життя Гайдамаків). Коломыя, 1899.

⁵⁾ Пор. „Діло“, 1911, ч. 50.

czence. Lwów, 1883, ст. 149. В своїй „Studium“ Совінський умістив багато уривків у перекладі (з „Гайдамаків“, „Катерини“, „Полі“, й інших), якими рясно перетикав свою працю.

2. „Доля“ („Dola“); надрукована в обох виданнях „Studium“ і перекладовано в час. „Tydzień“, Lwów, 1880, т. X, ст. 168.

3. „Пустка“ („Pustka“); друкована вранці новобранці¹⁾; друкована рівнож у „Studium“, перше видання ст. XLVII—XLVIII, і перекладована в „Poezjach“ Sowińskiego, Lwów, 1875, т. II.

4. „Наймачка“ („Najemka“); „Najemnikas Szewczenko“ (I). „Najemnikas przetłum.“ Lwów, Наклад вид. „Najemnikas“, 1870, 16^а, ст. 40^а; друге видання там же в р. 1882; далі переклад (чи в цілості? — Л. Л.) в „Gazeta literatury powszechniej“ т. II, ст. 500 (W streszczeniach i przekładach wyd. Chmielewski i Orłowski, Warszawa, 1896).

5. „Рай“ (?) в „Tygodnik i Powszechny“, 1885, ст. 421. Це, як і далі, подаю з Коломиї²⁾ — далі під заголовком: „Z pamiętnika“ в „Kurjerze Warszawskim“ 1880, № 74; 1881, № 1; 1882, № 181; 1883, № 189, „Kafka“, „Do zury“ (?) „Dumka“.

(Словесна гра)

¹⁾ Рецензія в „Przeglądzie Powszechnym“ 1870—71, II, ст. 358, якої є в „Gazecie Literat.“ 1870, № 445.

²⁾ Edmund Kolodziejczyk: „Najemnikas“.

¹⁾ Основні Шевченкових зв'язків з поляками, написав Василь Шурат, „З. Н. Т. III“, р. 1917, т. СХІХ—СХХ, ст. 314, 319.

Галактион 'Hinks.

Німеччині та Англії з сімнадцятирічною 14-літньою дівчиною Зоуї, яка має невдалий незвичайний пошук мети „меланчолі“. Мюнхенський лікар д-р Ротенберг заявив пошуків, що пані Василько під час спонтаністичних сеансів власними нігками доводила тіло дівчинки, яка була вкрита дивними знаками та плямами. Пані Василько відкидалась до авторитету вчених професорів, домагаючись суду над пачи експериментами, погрожуючи скасуванням за образу честі. Після кількох днів професори і лікарі та психологи видали офіційний протокол, стверджуючи, що на протязі 6-місячних сеансів з дівчиною не запам'ядалися жодні ніякої ошукі і підозрілих маніпуляцій. У дівчинки в „трансі“ анімація на тілі: на шії і плечах плями та пачи як від укушень, але рука постоножної особи тут виключена при всіх засобах найсильнішої контролю.

— **Світлова весна.** Сербська королівська пара виїхала інкогнито в Румунію, а звідси у Флоренцію, зберігаючи до останньої хвилини таємну виїзд: поворіж хажуть, має політичний характер. — Давид з'явився до Ліги Націй з проханням розпочати йому 45 міль. ф. — Англіський уряд рішив не робити цього року військових маневрів... а огляду на ошадність. — Повідомляють із Амстердаму, що „Синдикат християнської інтервенції“ переходить фізично до крізу і рішимо обмежити витрати і надуматися, чи не слід перенести його центр у країну з дешеною валютою. — Вперше від вибуху революції бувший багварський кронпринц Рупрехт дав у себе раут: були там члени баварського уряду, за кимсь одним міністра земельних справ — республіканця. — Епідемія „еспаньї“ зросла в Лондоні: за один день занедужало 303 особи. — Московський підданий народної освіти рішив, що лекції т. зв. „фізкультури“ треба вести окремо з хлопцями і дівчатами з огляду на „спеціальні прикмети пола“. — В останніх трьох місяцях 1926 р. уродилося в Англії 10,413 менше дітей, як 3 місяці раніше, а на 28,000 осіб більше вмерло. — У З'єднаних Державах 370 осіб зааскурували своє життя на мільон дол., 15 осіб на 1 міль, а „зорі екрану“ Глорія Свансон на 2 міль, Чеплін, Мері Пікфорд і Фейрбенкс по мільйонів.

— **Курс для торговельної молоді.** „Союз Українських Купців“ бажаючи дати своїй молоді доповняюче фахове знання, улаштує вечірній курс, на якому викладатимуть фахові сили: 1) німецьку мову, 2) бухгалтерію, 3) купецьку кореспонденцію і т. д. Наука відбуватиметься ввечері в Торговельній Школі, Корнієвська 1. Усі наші купці, які мають у себе практиканти, повинні негайно платити їм до вечірньої школи. Зголошуватись треба в контолі „Союзу У. К.“ Моханського 6, від 730 год. веч. З доповідниць курсів може користатися також неторговельна молодь, инпр. ремісничі ученики і т. п. Наука вже почалась, тому треба негайно зголошуватись. Курс триватиме 4 місяці.

Дописи.

Тернопіль. (Хлібоїди на Поділлі). В „Ділі“ була вже загадка, що дня 17. лютого ц. р. була нарада хлібоїдів в Тернополі для переведення організації хліва в тернопільському воєвідстві. Тепер можемо додати більш відомості про цей хуліганський „зідз“. Взело в ньому участь аж 24 людей, з того редактор хуліганської газети „Селянський Прапор“ Стояков з жіночкою зі Станіславова, один священик о. Берест, парох з Бишоп в Бережанщині, троє учителів зі Зборівщини й один учитель зі Заліщищини, якийсь селянин з Чорткова, писар з фізкультури в старостві Глухий з Тернополя, відомий Антін Чайковський, з Тернополя, наказний війт з Березовиці Великої коло Тернополя Дмитро Дебелський, старий неоправний хуліган, решта хуліганів з різних сторін, задебільша карани за кримінальні злочини. Ця невеличка, але чесна компанія збиралась в одному числі в готелю Пунчерта під проводом Дебелського. Реферати виголосили Стояков і о. Берест, відомий зі сторінок „Діла“ з ненайкращої сторони. Рішено існує організувати хуліганів, а що це трохи коштує, то рішено звернутися до правительства за більшою грошевою підмогою, котрої їм теперішнє правительство Пилсудського певно не відмовить, а його дядьківський орган „Дзвіник Львівський“ де працює їх брат Мих. Яківа, певно їм зробить відповідну рекламу.

Рішено також утворити воєвідський секретаріат „парції“ УНС-а (Українського Нар. Союзу) і начальником цього секретаріату іменовано Антоном Чайковського з Тернополя, відомого вже читачам „Діла“ з „кращої“ сторінки, тої кримінальної, а й тепер ладиться проти нього велика карна розправа за злочин обманства. З тактичних причин рішено йти у ті села, де бувають радикали, бо з практичних знають, що для хуліганів це найкращий терен хочби пр. в Тернопільщині, де кандидатом хлібоїдів при виборах в 1922 р. був Нестор Керницький, господар з Березовиці Великої, визначний радикальний діяч і то ще напередодні поставлення своєї кандидатури, або пр. другий радикальний агітатор з Глухівки вел. Симеона, котрого діти перейшли на польське і похрулилися. Вкінці рішено скликати всіх хуліганів з Поділля на віче під голим небом в часі середопістя — річного ярмарку в Тернополі в середині 30. березня ц. р., на котре має приїхати патріарх наших „хлібоїдів“ д-р Северин Данилович, що довгий час був у Тернополі адвокатам і виконував тут чимало ративацій, особливо серед інтелігентів „єких блжач“ би тепер перестати у свою контору. Рішили також взяти участь у найближчих соціальних виборах, а єго чоловік кандидати мають інститутити о. Берест і загалом інше Антін Чайковський, що подібно як свого часу Залужський хоче в цей спосіб зааскуруватися перед своїми кримінальними.

ALBORIT

МИЛЯНИ ПЛАТКИ

том і виконував тут чимало ративацій, особливо серед інтелігентів „єких блжач“ би тепер перестати у свою контору. Рішили також взяти участь у найближчих соціальних виборах, а єго чоловік кандидати мають інститутити о. Берест і загалом інше Антін Чайковський, що подібно як свого часу Залужський хоче в цей спосіб зааскуруватися перед своїми кримінальними.

По нараді вислано делегацію до воєводи Закарпатського, котрий прийняв її з отвертими пам'ятками і вислухавши чоловічій і зявляючи вірності і претанності для польської держави і маршалка Пилсудського від Стоякова і о. Береста, приїжджу депутату свою необмежену піддержку згідно піддержку свого наслідника. Депутатів доволена вернула до готелю Пунчерта і тут Стояков уладив прийняти для учасників „зідзу“, котрих цілий час „зідзу“ хоронили мундурована і немундурована поліція.

Наразі А. Чайковський, що є офіційним репрезентантом „хлібоїдів“ на тернопільському воєвідстві, організує місцевий комітет УНС-а, але ця „робота“ йому не йде, бо нема тут охочих до цього комітету кандидатів. Одно, що він зискав, це те, що з хлібоїдського штабу в Станіславові мабуть одержав гроші на „агітацію“ і дешо заробив на дрібних інтервенціях у воєвідстві і в старостві.

Організаційний рух.

Організаційна нарада УНДО в Бродях.

Повітовий Народний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання в Бродях скликав на четвер день 10. березня по самі товариства „Основа“ повітову організаційну нараду, в якій взяли участь мужі довіря з 24 громад судового бродського повіту. Нарада проводила голова Повітового Народного Комітету п. Олександр Вислюцький, селянин з Гаїв Літківських, секретаріатом селянин Дмитро Табінський. Реферат про політичне положення під телефонною хвилю і про найближчі організаційні завдання УНДО, виголосив делегат Центрального Комітету, п. Володимир Целевич, зі Львова. Опісля п. Олександр Вислюцький і представники політичне положення бродського повіту, а зокрема стан вищої політичної організації в повіті. По рефератах вивчалась оживлена дискусія. В дискусії заборили голос: Федір Радкевич, селянин з Язлівця, о. Михайло Олексин зі Сухожолі, о. Микола Кулишків з Комишкова, сел. Іван Ясевич і інші. Зокрема селянин Ясевич нахвитував агітацію хлібоїдів у двох громадах, а саме в Чесині і Братині. В часі дискусії миналося, що наша партія з кожним днем росте в повіті в силу, що селянська агітація не має найменшого успіху. Зібрані делегати ухвалили вислати послом Сергієм Хруцькому приїждзати за оборону прав українського народу. Крім цього ухвалено резолюції в організаційних справах і резолюції з жалданям негайного переведення виборів до громадських рад. Нарада закінчилась п. Вол. Целевич зазначив до інтенсивної праці на місяцях. На загал слід зазначити, що бродський повіт є під політичним оглядом добре організований і то головною завдяки праці голови Повітового Комітету п. Олександра Вислюцького.

Вечером того самого дня виголосив В. Целевич реферат на тему: „Завдання української інтелігенції під теперішню хвилю“. По рефераті відбулася довша дискусія. Всі присутні стверджували, що загал української інтелігенції в Бродях бере за малу участь у громадській праці.

Літературний куток.

— Від місяця німецька публічна опінія стежить за подіями одної невинної книжки, яка стала сенсацією дня: Грете Махан „Убита життям“. Є це дивний 15-літній дівчинки, яка зійшла із світа наслідком страшною нещастя, виціпленої їй принагідною любовною пригодою. Книжку видало католицьке тов-во на науку молодому поколінню. Польські синали крик, бо найшдла там найбільше подробиць правдивих: як т. зв. „обичаєва поліція“ керує своєю брутальністю і короткозорістю ажилує молоді дівчинку, яка втікала з хати, до шпиталю між адеморалізованих вулиць. Арештували маму дівчинки, підозріваючи її в тим, що вона града роллю заводиючи супроти своєї долі. Преса і письменники зазначили розслідом справи. Що ж вийшло? Згадану книжку написала мати помершої Грете Махан (яка в дійсності називається Лізбет Кольомак) на підставі малих записок своєї доньки по різних звітках, і власних споминок. Прибита страшною долею донькою, вона вступила до одного монастиря і там, щоб задоглядати свій біль, описала трагедію доньки, немов то її власну сповідь, наслідуючи навіть її почерк. Рукопис книжки прочитала їммена і вражена силою оповідання, зазначила видання книжки. Книжка та публіка не підозрівала „підрибки“ рукопису. Арештована мати випущена на волю, аповні згромабітована. Історія її книжки припинилась до змішання атак на т. зв. „Sittendolizei“, яка грубою лабоно ломить неодоно молоде життя, ладицьким заопікуватись побатьківському.

Союз німецьких письменників згідно із постановою своїх загальних зборів, простестує проти судових кар, накладених на видавців і друкарів за книжки проти уряду та держави, вважаючи, що таким робом цензурними творів стають неоподдані приватні особи, які з остраху можуть робити перепони у друку книжок. Такі карі є зрештою суперечні із законами конституції.

— Найдемо зшиток з 28 рисунками Гетого п. з. „Reise — Zerstreuungs- und Trostbüchlein 1605 bis 1807“.

— Льондон буде чотири нові театри: один на 2160, другий на 1600, третій на 1342 і четвертий на 1000 місць.

— У московській консерваторії найшли невідомий записник Бетовена, де є нарис його квартету А-моль і Б-дур з 1825 о. Є це гарна замітка з нагоди свята роковин композитора.

Всячина.

З технічної царини. Німці планують тепер переіменити всю свою продукцію ситильного газу так, щоб газ можна вирубати з вуля в тих місцях, де його вирубують (я руський кітловий й на Горішнім Шлеську) і звідти провести його трубами (під високим тисненням до 100 атмосфер) по всій Німеччині. а переповсім до Гамбурга й Берліна. Тим думують вони багаті заощадити, бо замість возити вугля до газівень, що є по всіх більших містах — можна буде його на місці перекочувати, а газ буде розходитись сам на місце призначення і — що важніше — тоді можна буде зуживати також мало-вартісні сорти вугля, яких не випадається транспортувати залізницею. бо скоро на повітря псується. Таким робом зробилять газ доступним для найширших верств населення, а одночасно значно піднесуть добування вугля. — Подібно переіменув перейшла — або переходить — в останніх часах продукція електричної енергії. Коли давніше майже кожне місто й кожна більша фабрика ставалися мати свою електростанцію, що постачала енергію для власної потреби, то тепер ставляться будувати мало електричних, зате великі і в довгих містах (близько копалинь вугля, торфу, на ріках, водопадах), а електричну енергію розповсюджують, прокладами по широким просторах, неваз сотки кілометрів далеко, на місце вжитку. — Р. М.

Приєззання до в'язниці. До одної з німьорських в'язниць зголошувались недавно один в'язень, який прохав, щоб його принесли туди назал. Перед роками він утік, просидівши п'ять літ за в'язницею своєї жінки. Буз засуджений на домертну в'язницю. Скривався і блукав довго: по Америці, морі, Англії та Франції. Однак за всіма та скрізь мучила його думка, що за ним стежить поліція. Це відбиравало йому спокій і підірвало його сили. Тому воле вернутись до в'язниці. Подібний випадок трапився в Голандії, в Гелдольде, де один муштина, кілька разів караний, зголошувся на поліцію з проханням арештувати його за крадіж. Він снів уже кілька разів і в'язничне життя йому до вдоволи своєю систематичністю, спокоєм і підходячим товариством. Є цивілізовані країни, де навіть в'язниця може бути приємна!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Нового Українського Театру:

Являть: вівторок 15. III. Ой не ходи Грицю середя 16. III. Огні Іванової Ночи четвер 17. III. Барон Кімель п'ятниця 18. III. Запорожець за Дунаєм Не являть: субота 19. III. Маруся Богуславка неділя 20. III. Вій Театр виїждить на один місяць в турне по Любеліщині. Пізніше завітає до Львова з новим репертуаром як Андрєса „Сім повішеків і інші. **Піричний попис** елеві висшого Музичного Інституту ім. М. Лисенка (середні і вищі роки) відбувається в середині 16. ц. м. у великій залі Муз. Товариства при вул. Шашкевича 3, о 7-й годині вечером. — Програма в шні 50 с. служить за карту вступу на довільне місце. 1714 2—2

ЧЕКОЛЯДА
„ОПТИМА“
1673 найліпша 4—7

До відома інтересованим подаю, що до теперішньої фірми Л. Сянт і Ска у Львові, вул. Валова 14, не належу і нічого спільного з тою фірмою не маю. Судово реєстрована фірма Л. Сянт і Ска, в якій склав я входив, розв'язана з днем 31. грудня 1926 рішенням Загальних Зборів спільників. О. Демисюк.

З Союзу Українських Адвокатів. Для 19. березня ц. р. в суботу в залі Українська Бесіда" о год. 10, рано відбуються Ширші Сходили членів Союзу Українських Адвокатів: Порядок дня: 1) Запомоговий фонд — реф. д-р А. Голикович. 2) Передтермінове звільнення в'язнів з тюрми розп. Поєзид. РПП) — реф. д-р М. Волошин. По рефератах та евантуальній дискусії над ними відбудеться чергове засідання виділу С.У.А. зі значним денним порядком. — За Виділ Союзу Українських Адвокатів: д-р Лев Генкевич пр. голова, д-р Е. Шуровський пр. секретар. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ІДЕАЛЬНА ПІСТА до зубів **КРЕМ** **ПЕРЛОВИ** Ігнатію Львів. 956 89-7

ПАНІ Вже прийшли найновіші форми жіночих капелюхів налітний сезон. Капелюхи всього рода перероблює на наймодніші фасони одинокі в Польщі після найновіших вимогів уряджена фабрика капелюхів Рудольфа Найвельта, Бальонва 3. Взорі в філіях: пл. Марійська 8, вул. Коаківська 25, вул. Казимирівська 25, вул. Гордешська 72. 1683 3—3

4 ЗОЛ. коштує цукорничка з лопаткою з хінського срібла у Мандія, Коперника 4 14. 1365 23—7

МАШИНИ писарські: Underwood, Remington, Mercedes, майже нові оказію продає Михалські, Львів, вул. Собіського 12. 1552 6—10

ПАННОЧКА, семінаристка, що має писати на машині і шити, пошукує бюрової посади або боні до дітей в інтелігентній домі. Зголошення до Адміністрації під „Працьовита“.

ФОРТЕП'ЯН, чорний, першорядної марки з англійською механікою 7 і чверть октави майже новий продає „Монішю“, Зіморівна 10. 1721 1—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціаліст недуг легінів, серця і жолузка **Д-р Фелікс Ган** Львів, Городицька 46. Телеф. 834. 1640 Пересвітлення Рентгеном. 12-27

Спеціаліст венеричних і шкірних недуг **Д-р І. Мунд** 6 сек. від. і зява шпит. орд. 8—10, 2—6, в неділі 9—1. Тел. 48—01. Львів, Асимка 1 (пр. Пам'яті). 1725 1—2

МОТОРИ на ГАЗ (газогенератори) також на ролу, нафту, бензину і електрику на догиді сляти, різном. Машини, Турбіни, Трансмсії, Стіки, Газу, Пили, Гурти Токани, Верстати, Габлярки, Пилки, Помпи, Праси до олію, Праси до лаку, Залізи Печі, аскає знаряддя, Сталь, Бляку, поручає фірма

„ПІЛЬОТ“ 140810-10
Центрالی у Львові, Баторого ч. 4.

1453 **СВІН ВІРІВІ** 7—7
Найдліші папері до **„КАЛІНА“** курення в Тернополі.
з фабрики кооператива „Будучність“

НАПРАВУ годинників як також біжурет поладжує фірма Я. Домбровський і З. Розважеский, Академічна 2, найліпший фаховець. 1681 вими силами по пристосуванню цін.

Присилайте передплату!